

najmłodszy.pl

WSPARCIE JAKOŚCI INSTYTUCJI
OPIEKI I EDUKACJI DZIECI DO LAT 3

Łódzki Lider
Akademii Wsparcia Małego Dziecka
I Ogólnopolskie Stowarzyszenie
Publicznych i Niepublicznych Żłobków
i Klubów Dziecięcych

KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Zadanie realizowane w ramach Projektu
„Akademia Wsparcia – krajowy system wspierania rozwoju opieki
wczesnodziecięcej w Polsce – 2024-2026”
współfinansowanego ze środków budżetu państwa

fundacja
rozwoju dzieci
im. Komeńskiego

Krajowy Lider Akademii Wsparcia

Czym jest Konwencja o Prawach Dziecka?

Konwencja o Prawach Dziecka to międzynarodowy dokument przygotowany przez Organizację Narodów Zjednoczonych, który jasno podkreśla, że **każde dziecko jest pełnoprawnym człowiekiem**, a jego **godność, bezpieczeństwo i potrzeby powinny być chronione przez dorosłych i państwo**. Dokument ten opisuje, czego dziecko potrzebuje, aby rozwijać się w zdrowiu, poczuciu bezpieczeństwa i z poszanowaniem jego emocji.

Polska była jednym z pierwszych krajów, które ratyfikowały Konwencję — stało się to 7 czerwca 1991 roku. Od tego momentu jej zapisy stały się częścią polskiego prawa, a instytucje pracujące z dziećmi mają obowiązek kierować się zasadami w niej zawartymi.

Konwencja przypomina nam, że najmłodsze dzieci nie mogą same upominać się o swoje prawa — to **dorośli są ich rzecznikiem i opiekunem**.

Najważniejsze prawa dziecka w wieku 0–3 lata

Prawo do bezpieczeństwa fizycznego i emocjonalnego.

Małe dziecko rozwija się prawidłowo wtedy, gdy czuje, że dorosły jest przewidywalny, dostępny i reaguje na jego potrzeby. Bezpieczeństwo to nie tylko ochrona przed zagrożeniami, ale także spokojny ton głosu, bliskość i tworzenie warunków, w których dziecko może doświadczać świata bez lęku.

Prawo do czulej opieki i bliskiego kontaktu.

Niemowlę i małe dziecko wymagają obecności dorosłego, który odpowiada na ich sygnały — przytula, podnosi, uspokaja, nawiązuje kontakt wzrokowy. Responsywność dorosłego jest fundamentem zdrowego rozwoju emocji i relacji.

Prawo do wyrażania emocji i potrzeb.

W wieku 0–3 lat język emocji jest naturalnym środkiem komunikacji. Płacz, złość, frustracja czy lęk sygnalizują potrzebę wsparcia. Dziecko ma prawo doświadczać i okazywać emocje, a rolą dorosłego jest być przy nim, rozumieć te sygnały i pomagać w regulacji.

Prawo do zabawy i swobodnego rozwoju.

Zabawa stanowi podstawową formę uczenia się. Dzięki niej dziecko poznaje świat, ćwiczy umiejętności społeczne, motoryczne i poznawcze. Zapewnienie przestrzeni i czasu na swobodną zabawę jest jednym z kluczowych obowiązków dorosłych.

Prawo do odpoczynku i wyciszenia.

U dzieci w tym wieku łatwo dochodzi do przebodźcowania. Potrzebują one regularnych przerw, snu i spokojnych miejsc do regeneracji. Prawo do odpoczynku oznacza, że maluch nie powinien być zmuszany do aktywności, na którą nie ma siły.

Prawo do prywatności i poszanowania granic.

Czynności pielęgnacyjne — przewijanie, przebieranie, toaleta — powinny odbywać się z szacunkiem dla ciała dziecka. Oznacza to zapowiadanie czynności, delikatny dotyk i unikanie komentarzy, które mogłyby je zawstydząć.

Prawo do ochrony przed krzywdzeniem.

Dziecko ma absolutne prawo do ochrony przed każdą formą przemocy — fizycznej, słownej, emocjonalnej. Dotyczy to krzyku, zawstydzania, kar cielesnych oraz działań, które obniżają poczucie wartości dziecka.

Co to oznacza w praktyce w domu?

- **Reagowanie na płacz i sygnały dziecka.**

Odpowiadanie na te sygnały buduje poczucie bezpieczeństwa i uczy dziecko, że jego potrzeby są ważne.

- **Dbłość o przewidywalny rytm dnia oraz rytuały.**

Powtarzalne elementy codzienności — pory posiłków, drzemek, kąpieli czy pożegnań — pomagają małemu dziecku przewidywać wydarzenia, co znacząco obniża poziom stresu i wspiera regulację emocji.

- **Zapewnienie bezpiecznej przestrzeni do zabawy.**

Dziecko uczy się przez działanie. Stworzenie przestrzeni, w której może swobodnie się poruszać, eksplorować i doświadczać, wspiera rozwój poznawczy i społeczny bez poczucia zagrożenia.

- **Poszanowanie granic dziecka.**

Reakcje typu „nie chcę”, odwracanie głowy czy odsuwanie się są realnym komunikatem. Traktowanie ich poważnie uczy dziecko, że jego granice są ważne i mogą być respektowane.

- **Rozmowy o emocjach w prostym języku.**

Nazywanie stanów emocjonalnych — „wyglądasz na zmęczonego”, „chyba jest ci smutno” — pomaga dziecku stopniowo rozumieć, co czuje, i wspiera rozwój jego kompetencji emocjonalnych.

- **Łagodność i konsekwencja jednocześnie.**

Dziecko najlepiej rozwija się przy dorosłym, który jest czuły i wyrozumiały, ale jednocześnie spokojnie utrzymuje granice. Taki styl reagowania daje dziecku jasność i poczucie bezpieczeństwa.

Co to oznacza w praktyce w żłobku?

- **Responsywna opieka i czuła komunikacja.**

W żłobku kluczowa jest uważna reakcja na sygnały dziecka: wyraz twarzy, napięcie ciała, gesty czy wokalizacje. Delikatny ton głosu, życzliwy kontakt wzrokowy i komunikaty zapowiadające działania pomagają maluchowi czuć się bezpiecznie.

- **Zwracanie uwagi na indywidualne potrzeby dziecka.**

Każde dziecko ma własne tempo adaptacji, sposób regulowania emocji czy preferencje sensoryczne. Dopasowanie opieki do tych różnic jest jednym z fundamentów dobrej praktyki wczesnodziecięcej.

- **Zapewnienie jasnego i przewidywalnego planu dnia.**

Stała struktura dnia — posiłki, zabawa, odpoczynek — redukuje stres u najmłodszych. Dzięki temu dzieci wiedzą, czego mogą się spodziewać, co wzmacnia poczucie bezpieczeństwa i ułatwia regulację emocji.

- **Miejsce do wyciszenia i odpoczynku.**

Małe dzieci szybko się męczą i łatwo przeciążają bodźcami. Dostęp do spokojnego miejsca, w którym mogą usiąść, poprzytulać się do misia lub po prostu odpocząć, jest niezwykle ważny dla ich dobrostanu.

- **Uważność na sygnały przebudźcowania.**

Dziecko może pokazywać, że ma dość, na różne sposoby: wycofaniem, zwiększoną ruchliwością, płaczem czy odwracaniem wzroku. Wczesne zauważenie tych sygnałów pozwala zapobiec eskalacji stresu.

- **Poszanowanie intymności podczas czynności pielęgnacyjnych.**

Przewijanie, przebieranie czy mycie powinny odbywać się spokojnie, z zapowiadaniem kolejnych kroków (np. „teraz zdejmę pieluszkę”). To buduje w dziecku poczucie bezpieczeństwa i szacunku do własnego ciała.

- **Reagowanie w nieprzemocowy sposób.**

Komunikaty typu „nie płacz”, „nie przesadzaj”, „nie wstydź się” naruszają emocjonalną przestrzeń dziecka. Zamiast tego warto nazywać emocje i wspierać regulację: „Widzę, że jesteś zdenerwowany. Pomogę ci się uspokoić.”

Najlepszy interes dziecka — co to znaczy?

Podejmowanie decyzji, które biorą pod uwagę:

- jego bezpieczeństwo,
- potrzeby emocjonalne,
- zdolności rozwojowe,
- poczucie godności,
- tempo rozwoju.

W praktyce:

- „Co jest teraz najważniejsze dla tego konkretnego dziecka?”
- „Czy moje działanie pomaga, czy zagraża jego poczuciu bezpieczeństwa?”